

*До спеціалізованої вченої ради К 20.051.14
у Державному вищому навчальному закладі
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

*вулиця Тараса Шевченка, 44-а, місто Івано-
Франківськ, 76018*

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента

Сабодаша Романа Богдановича,

доцента кафедри цивільного права Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

на дисертацію

Вінтоняк Наталії Дмитрівни

«ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі

спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне

право; міжнародне приватне право

Актуальність теми дослідження. Розвиток ринкових відносин в Україні протягом останніх десятиріч обумовив докорінну зміну ставлення українського суспільства до власності та інституту юридичної особи корпоративного типу.

Набуття власності не тільки перестало бути чимось ганебним, але і стало метою діяльності багатьох суб'єктів приватних відносин. Власність стала запорукою благополуччя, сталого розвитку, добробуту як держави у цілому, так і окремих фізичних осіб. Це, у свою чергу, зумовило і активний розвиток спільної сумісної власності подружжя.

Водночас збільшення обсягу об'єктів права власності у фізичних осіб зрештою зумовило і необхідність їх активного і ефективного використання. Одним із таких шляхів стало внесення майна до статутного капіталу юридичних осіб. Таке використання власності спричинило появу різноманітних теорій та дискусійних трактувань нормативно-правових актів

суб'єктами правозастосування, зокрема, в частині того, хто залишатиметься власником майна після його внесення до статутного капіталу юридичної особи, зокрема, чи залишатимуться його власниками особи, які його внесли, чи таким власником стане сама юридична особа? Якщо майно буде передано у власність юридичної особи, то що за це отримає особа, яка його відчужує, і яка правова природа права, отриманого внаслідок здійснення вкладу до статутного капіталу, та багато інших питань. Загалом, значна частина цих питань була вирішена як на науковому, так і на практичному рівнях.

Разом з тим протягом тривалого часу поза увагою наукової спільноти залишалась проблеми, пов'язані із внесенням до статутного капіталу юридичної особи майна, яке перебуває у спільній сумісній власності подружжя. Як правильно зазначає здобувачка, на сьогодні не сформовано чіткого підходу до правового режиму корпоративних прав подружжя. Відтак, на переконання авторки, в сучасних умовах розвиток сімейного й корпоративного законодавства можливий лише на основі вироблення загального підходу до правового режиму корпоративних прав подружжя, який буде однотипним для всіх організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу та забезпечить належне правове регулювання майнових відносин подружжя під час поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності (стор. 17 дисертації).

Представлене дослідження має не тільки велике теоретичне, але і практичне значення, оскільки дозволяє законодавцю, практикам та суб'єктам правозастосування знати про проблеми, що виникають при здійсненні вкладу до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу, та враховувати це у своїй практичній діяльності. На користь цього, зокрема, свідчить і той факт, що у судовій практиці чимало справ щодо поділу майна, яке є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, переданого до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, приватного підприємства та інших юридичних осіб корпоративного типу.

Викладене підтверджує актуальність відповідних наукових розвідок в умовах функціонування сучасних соціально-економічних суспільних відносин, оскільки їх результат має позитивно вплинути на розвиток доктрини і законодавства.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій.
Вінтоняк Н. поставила собі за мету дослідити вирішення комплексу теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із внесенням об'єктів права спільної сумісної власності подружжя до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу, а також напрацювати пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства, які стосуються досліджуваної теми.

Поставлена мета досягнута дисертантом завдяки вдало сформульованим завданням дослідження та кола питань, обраних для проведення всебічного та ґрунтовного аналізу, серед яких: здійснення характеристики корпоративних відносин та майнових відносин подружжя; дослідження правового режиму майна подружжя; визначення поняття та сутності правового режиму корпоративних прав подружжя; з'ясування правового режиму акцій подружжя; дослідження відчуження корпоративних прав одним із подружжя за договором; дослідження поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, переданого до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу тощо.

Вирішення поставлених задач забезпечило достатню глибину дослідження, дало можливість обґрунтувати авторський підхід у визначенні як окремих понять, так і механізмів врегулювання існуючих колізій.

Дисертаційне дослідження виконане в межах теми науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України: «Напрямки удосконалення корпоративного законодавства в сучасних умовах» (державний реєстраційний номер РК № 0113U001115) та «Цивільно-правовий

механізм регулювання майнових та особистих немайнових відносин» (номер державної реєстрації 0118U003067).

Органічне поєднання у підготовленому дисертаційному дослідженні теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із внесенням об'єктів права спільної сумісної власності подружжя до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу, свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих автором.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій.
Структура роботи вдала і обумовлена, перш за все, метою і предметом дослідження. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що включають сім підрозділів, висновків, двох додатків, списку використаних джерел (261 найменування). За темою дисертації відповідно до її змісту основні положення викладені у 18 наукових працях, зокрема, в 5 наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України із юридичних наук, в 1 статті у науковому періодичному фаховому виданні іншої держави та в 9 тезах доповідей на наукових конференціях, а також 3-ох працях, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Всі розділи та підрозділи за своїм змістом і висновками, перспективами подальшого дослідження і використання для розвитку доктрини цивільного права і законодавства слід назвати вагомими і вдало викладеними. При цьому Розділ 1 присвячений спільній сумісній власності подружжя. Перший розділ роботи складається із 3-х підрозділів, у яких розкривається правова характеристика корпоративних відносин та майнових відносин подружжя, досліджується правовий режим майна подружжя та співвідноситься спільна сумісна власність подружжя і корпоративні права.

У Розділі 2 «Правовий режим корпоративних прав, набутих одним із подружжя» здобувач досліджує основи правового регулювання прав учасника юридичної особи корпоративного типу, набутих одним із подружжя, а також правовий режим акцій, набутих одним із подружжя.

Розділ 3 дисертації присвячений дослідженню відчуження корпоративних прав та поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності, зокрема, приділяється увага відчуженню корпоративних прав одним із подружжя за договором, а також поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, переданого до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу.

На наш погляд, така побудова дисертаційного дослідження в цілому надала змогу запропонувати структурний аналіз теми дослідження, виявити проблеми та недоліки у правовому регулюванні досліджуваних правовідносин.

Практична і теоретична значущість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Вінтоняк Н.Д. являє собою науковий аналіз цілої низки складних теоретичних і практичних проблем, норм чинного законодавства та судової практики. Автор творчо використала великий масив спеціальної юридичної літератури, актів законодавства, дає їм кваліфіковану правову оцінку. Дисертаційний матеріал викладається послідовно, логічно, юридично грамотно, що засвідчує високий науковий потенціал здобувачки.

Дисертантка здійснила якісний науковий аналіз теми, що надало їй можливість досягти вагомих науково-теоретичних та практичних результатів, що мають ознаки наукової новизни.

Так, перш за все, слід відзначити, що доволі обґрунтованим є підхід авторки до того, що належність права вимоги дає його власникові право на частину: 1) доходів, отриманих одним із подружжя; 2) майна, отриманого від відчуження корпоративних прав; 3) майна, отриманого в разі виходу з юридичної особи корпоративного типу; 4) майна, отриманого у випадку ліквідації юридичної особи корпоративного типу.

Мотивованим є висновок авторки про те, що з моменту державної реєстрації юридичної особи корпоративного типу власником майна, переданого їй у власність учасниками як вклад до статутного капіталу, стає

сама юридична особа, діяльність якої не може бути припинена чи обмежена у її здійсненні одним з подружжя.

Заслуговує на увагу твердження здобувачки про те, що корпоративні відносини спрямовані на виникнення, зміну та припинення корпоративних прав, тобто суб'єктами корпоративних відносин завжди є особа, яка наділена корпоративними правами у зв'язку з участю в юридичній особі корпоративного типу. Відповідно, якщо один з подружжя є учасником юридичної особи корпоративного типу, то тільки він виступає учасником корпоративних відносин, оскільки тільки учасник юридичної особи корпоративного типу набуває корпоративних прав.

Можна погодитися із думкою авторки, що відчуження корпоративних прав може здійснюватися на підставі договорів купівлі-продажу, дарування, міни та інших, передбачених чинним законодавством України. Різноманітність договорів, згідно яких здійснюється відчуження корпоративних прав, можна об'єднати в договори на відчуження корпоративних прав, відповідно до яких одна сторона зобов'язується передати іншій стороні корпоративні права на умовах, визначених договором.

Автор робить правильний висновок, що під юридичною особою корпоративного типу (корпорацією) слід розуміти зареєстровану у встановленому законом порядку юридичну особу, що створена шляхом об'єднання майна та осіб з метою отримання прибутку, учасники якої наділені майновими та особистими немайновими правами, що в сукупності іменуються корпоративними. Основним кваліфікуючим критерієм юридичної особи корпоративного типу є наявність в учасників корпоративних прав.

Беззаперечним є висновок автора, що презумпція рівності спільного майна полягає в тому, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з подружжя не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самотійного заробітку (доходу).

Тобто правовий режим права спільної сумісної власності передбачає єдність правомочностей у володінні, користуванні і розпорядженні спільним майном..

Можна безперечно погодитися із твердженням авторки про те, що отримання нотаріально засвідченої заяви про надання згоди іншого з подружжя на укладення договорів, пов'язаних з набуттям корпоративних прав, є підтвердженням того, що договір укладається за згодою подружжя та обидва з них володіють інформацією щодо передання майна, яке належить їм на праві спільної сумісної власності, до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу. Отримання нотаріально засвідченої заяви про надання згоди іншого з подружжя є гарантією зменшення випадків визнання у судовому порядку таких договорів недійсними.

Цінним є ілюстрування висновків по дисертації прикладами із судової практики.

Враховуючи наведене, дисертація Вінтоняк Н.Д. є фундаментальною завершеною науковою працею. Результати дослідження, що пропонуються у Висновках, добре аргументовані упродовж усієї роботи і знайшли конкретний вираз у загальнотеоретичних висновках.

Водночас необхідно відзначити, що дисертаційне дослідження Н.Вінтоняк містить певні дискусійні положення, які викликають відповідні заперечення або вимагають додаткової аргументації, змістовних пояснень.

1. Спірним є твердження авторки щодо неможливості набуття подружжям частки (акцій) у юридичній особі корпоративного типу на праві спільної сумісної власності. При цьому твердження про те, що корпоративні права, які виникають з такої частки (акції), може набувати виключно учасник товариства, на наше переконання, не може свідчити про неможливість набуття подружжям часток (акцій) на праві спільної сумісної власності як речей.

2. Дискусійним є висновок здобувачки про необхідність внесення інформації про учасників до установчих документів товариства з обмеженою відповідальністю, та, як наслідок, висновок про неможливість визнання подружжя співвласником корпоративних прав через ризик «подвоєння» кількості учасників товариства у статуті. Крім того, на наше переконання, наявність права спільної сумісної власності подружжя на частку в статутному капіталі товариства не тягне за собою обов'язкове внесення інформації про другого з подружжя як про учасника товариства. Учасником товариства до моменту поділу спільної власності подружжя є той із подружжя, хто обліковується як особа, що внесла вклад до статутного капіталу товариства. Ця особа вважається такою, що діє за згодою другого із подружжя до моменту прийняття рішення про поділ майна подружжя.
3. Не переконливим є твердження авторки про те, що «подвоєння» акціонерів у реєстрі власників іменних цінних паперів акціонерного товариства може бути достатньою підставою для висновку про неможливість набуття права спільної сумісної власності на акцію. У цьому зв'язку варто відзначити, що для ведення реєстру акціонерів не має принципового значення кількість акціонерів у ньому, крім певних виключних випадків (наприклад, коли кількість акціонерів впливає на можливість запровадження переважного права чи здійснення голосування методом опитування тощо).
4. Дискусійним є запропонований автором підхід про набуття другим із подружжя (який не стає учасником юридичної особи) тільки права вимоги до іншого з подружжя на отримання певного майнового блага у майбутньому. Така наша позиція обумовлена тим, що у цьому випадку право вимоги, у разі зловживання іншим із подружжя своїми корпоративними правами, робить ілюзорною можливість реалізації

такого права (напр., шляхом неприйняття рішень про виплату дивідендів).

5. Крім того, твердження авторки про те, що частка (акція) не може належати на праві спільної сумісної власності подружжю, робить неможливим подальший вступ іншого із подружжя до цього товариства при поділі майна товариства. І хоч питання про вступ, зрештою, має вирішуватись самим товариством, в тому числі шляхом внесення відповідних умов до статуту, другому із подружжя має бути надана можливість реалізувати це право за аналогією з правонаступниками.

Наведені зауваження носять здебільшого дискусійний характер, суттєво не впливають на якість роботи і не нівелюють та не знижують її загальної позитивної оцінки. Основні положення дослідження, розроблені рекомендації та сформульовані висновки дозволили в достатній мірі розкрити обрану тему. Зміст роботи свідчить про здібність авторки до наукових пошуків, до аналізу складних та спірних питань, вміння раціонально відбирати, кваліфіковано узагальнювати та аналізувати різнобічні джерела, формулювати на цій підставі практичні висновки й рекомендації.

Автореферат дисертації та публікації авторки оформлені відповідно до встановлених МОН України вимог і повністю відображають основні положення, зміст та результати дисертаційного дослідження.

Дисертація Вінтоняк Наталії Дмитрівни «Правовий режим корпоративних прав подружжя» є завершеною науковою працею, в якій містяться наукові положення та науково обґрунтовані результати.

Дисертація виконана на належному науково-теоретичному рівні, відповідає вимогам МОН України, «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами, а її авторка – Вінтоняк Наталія Дмитрівна

- заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Р.Б. Сабодаш

ПІДПИС ЗАСІДЧОГО
ВЧЕРНЬОГО СЕКРЕТАРЯ НАЧ
КАРАУЛЬНИКА № 03-02/1296
20.06.19

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет права
Кафедра цивільного права
№ 03-02/1296
20.06.19 р.